

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 4 Issue 02 | pp. 284-292 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

IQTISODIY TIZMIDA TAKAFUL SUG'URTASINING AFZALLIKLARI VA UNING ISLOMIY MOLIYLASHATIRISHNING MUQOBIL USULLARINI BAHOLASH

Mirzaxmedova A.A

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Tayanch doktoranti.

E-mail: miraziza5966@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola islomiy moliyashtirish doirasida "Takaful" sug'urtasining ahamiyatining afzalliklari va moliyalashtirish amaliyoti yoritilgan. Shariat qonunlari tamoyillariga asoslangan "Takaful" sug'urtasi o'zaro hamkorlik va ishtirokchilar o'rtasida umumiy mas'uliyat xavf-xatarni taqsimlash, birdamlik va axloqiy xulq-atvor tamoyillariga mos kelishini o'rganilib, an'anaviy sug'urta modellaridan ajratib turilishi izohlangan. Shunigdek, maqolada keng qamrovli baholash orqali "Takaful" sug'urtasining axloqiy me'yorlarga rioya qilgan holda risklarni boshqarish bo'yicha iqtisodiy yechimlarni taklif etuvchi islom moliyasining muhim tarkibiy qismi ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: Iqtisodiy tizimi, takaful sug'urtasi, islomiy moliya, axloqiy tamoyillar, risklanri boshqarish, iqtisodiy barqarorlik, moliylashtirish manbalari.

ОЦЕНКА ПРЕИМУЩЕСТВ ТАКАФУЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ И ЕГО АЛЬТЕРНАТИВНЫХ МЕТОДОВ ИСЛАМСКОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ

Аннотация: В этой статье подчеркиваются преимущества важности практики такафул-страхования и финансирования в рамках исламского финансирования. Поясняется, что такафул-страхование, основанное на принципах шариата, совместимо с принципами взаимного сотрудничества и совместной ответственности между участниками, разделения рисков, солидарности и этического поведения и отличается от традиционных моделей страхования. Также посредством комплексной оценки в статье выделено такафул-страхование как важный компонент исламских финансов, который предлагает экономические решения по управлению рисками при соблюдении этических стандартов.

Ключевые слова: Экономическая система, такафул-страхование, исламские финансы, этические принципы, управление рисками, экономическая стабильность, источники финансирования.

EVALUATION OF THE ADVANTAGES OF TAKAFUL INSURANCE IN THE ECONOMIC SYSTEM AND ITS ALTERNATIVE METHODS OF ISLAMIC FINANCING

Abstract: This article highlights the benefits of the importance of takaful insurance and financing practices within Islamic finance. It is clarified that Takaful insurance, based on Shariah principles, is compatible with the principles of mutual cooperation and shared responsibility between participants, risk sharing, solidarity and ethical behavior and is different from traditional insurance models. Also, through a comprehensive assessment, the article highlights takaful insurance as an important component of Islamic finance, which offers economic solutions to manage risks while maintaining ethical standards.

Keywords: *Economic system, takaful insurance, Islamic finance, ethical principles, risk management, economic stability, sources of financing.*

Kirish. So'nggi yillarda mamlakatimizda sug'urta bozorini jonlantirishga qaratilgan qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar sifatli xizmatlar ko'lamini kengaytirish, milliy sug'urta kompaniyalarining moliyaviy samararoligini oshirish, mijozlar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan Sug'urta sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar sifatli xizmatlar ko'rsatishni kengaytirishga qaratilgan. Bu mahsulot takliflarini oshirishni, mijozlarga xizmat ko'rsatish standartlarini yaxshilashni nazarda tutadi. Ushbu islohotlar fonida shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlashga, mijozlarning sug'urta polislari va sug'urta qoplamalari haqida aniq va to'liq ma'lumot olishlarini ta'minlashga qaratilgan.

Horijiy mamlakatlar amaliyotlari shuni ko'rsatmoqdaki sug'urta islohotlar iste'molchilarning mavjud alternativalar va sug'urta kompaniyalari tomonidan taqdim etilayotgan xizmatlar sifati haqida xabardorligini oshirishga olib keldi [1]. Xizmat sifati sug'urta sektorida muvaffaqiyat va farqlanishning hal qiluvchi omiliga aylandi [2]. Ishtirokchilarning ijtimoiy sug'urta xizmatlari sifati haqidagi tasavvurlari ijtimoiy sug'urtani boshqarish tizimini isloh qilish natijalarini aks ettiradi [3].

Sug'urta bozorining rivojlanishi sug'urta xizmatlarining jamiyatning turli ehtiyojlariga mos kelishi va bu ehtiyojlarni samarali qondirishga qodir sug'urtachilarning mavjudligiga bog'liq. Ushbu majburiyatni hal qilish uchun sug'urta bozorini diversifikatsiya qilishning jiddiy asoslari mavjud. Bu diversifikatsiyaga erishishning istiqbolli yo'llaridan biri bu islom shariati tamoyillari asosida boshqariladigan sug'urtaning o'ziga xos shakli bo'lgan Takafuldir. Takafulning islom moliyasi doirasida bozorni diversifikatsiya qilish va adolatli risklarni boshqarish maqsadlariga erishish uchun kuchli vosita sifatidagi roli o'rganilib bormoqda. Islom sug'urtasining segmenti bo'lgan "Takaful" islom moliyasi doirasida bozorni diversifikatsiya qilish va adolatli risklarni boshqarish imkoniyatiga ega. [4].

Takoful adolat, iqtisodiy, tavakkalchilik, ma'naviy va to'lovni qaytarish siyosati nuqtai nazariga muvofiqligini ko'rsatish nuqtai nazaridan an'anaviy sug'urtaga qaraganda ancha samarali hisoblanadi. [5]. U an'anaviy sug'urtaga nisbatan sezilarli va yuqori o'sishni boshdan kechirdi va bu uni jahon sug'urta bozorida potentsial o'yinchiga aylantirdi [6]. Takafulning ushbu maqsadlarga erishishdagi roli mijozlar tajribasini yaxshilash va xarajatlar samaradorligini optimallashtirish uchun katta ma'lumotlar tahlili va robot-maslahat kabi fintechni qabul qilish orqali o'rganilmoqda. Takaful sug'urta

bozorini diversifikatsiya qilishning munosib yechimi sifatida namoyon bo'lib, islomning o'zaro yordam, birdamlik va axloqiy xulq-atvor tamoyillariga asoslangan muqobil asosni taklif qiladi. Asosan foydani ko'paytirish modelida ishlaydigan an'anaviy sug'urtadan farqli o'laroq, Takaful ishtirokchilar o'rtasida hamkorlik va umumiy mas'uliyatni ta'kidlaydi.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. Islom moliyasida takaful sug'urtasining afzalliklari va uning ahamiyatini joriy etish masalalari bir qator horijlik olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Shuningdek, islom moliyasida takaful sug'urtasining ahamiyati bo'yicha ko'plab nazariy ilmiy ishlar qilingan va ta'riflar berilgan. Hususan, D. Saharuddin va boshqalar tadqiqotlarda takafulning turli jihatlari, jumladan, uning tamoyillari, axloqiy jihatlari va an'anaviy sug'urta bilan solishtirish tahlil qilingan. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, takaful shariat tamoyillariga mos keladi va aktivlarni himoya qilishda ishonch va axloqiy ko'rsatmalar beradi [7].

A. H. Rifas va boshqalarga ko'ra adolat, iqtisodiy omillar, risklarni taqsimlash, iqtisodiy jihatlar va to'lovlarni qaytarish siyosati nuqtai nazaridan "Takaful" an'anaviy sug'urtadan ko'ra hayotiyroq ekanligini ta'kidlagan [8]. Tanqili iqtisodchi olim Y. Dinq takafulning o'sishi sezilarli bo'ldi va u jahon sug'urta bozorida asosiy o'yinchiga aylanish imkoniyatiga ega ekanligini izohlagan [9]. Fatih Konakka ko'ra iqtisodchilar takaful tamoyillari bo'yicha kuchli ta'lim olish zarurligini va bu sohadagi tadqiqotchilar va amaliyotchilar uchun muhimligini bayon qilgan [10]. L. Hakim takoful sug'urtasi bo'yicha olib borgan tadqiqotlarida depozitlarni sug'urtalash, takaful sug'urtasi va islom bankchiligida shariat boshqaruvi kabi kelgusida o'rganish uchun potentsial mavzularni aniqlagan [11].

Osiyolik olimlar H.Qadri va boshqalarning fikricha takoful an'anaviy sug'urtadan farqi shundaki, u sug'urta qildiruvchi va sug'urtalovchi o'rtasidagi ikki tomonlama shartnomalar emas, balki ishtirokchilar bir-birini sug'urtalashni o'z ichiga oladi [12]. Takaful sanoatining o'sishi iqtisodiy rivojlanishga ijobiy hissa qo'shishi ko'rsatilgan, buni Malayziyada o'tkazilgan empirik tadqiqotlar tasdiqlaydi.

A.A. Muhamat va boshqalarga ko'ra takaful, shuningdek, takaful operatorlariga shariat maqsadini amalga oshirishda va sug'urta polisi egalariga yaxshiroq xizmat ko'rsatishda yordam beradigan takafultech deb nomlanuvchi texnologiyani joriy etishdan foyda olish imkoniyati mavjudligini ilmiy ishlanmalari orqali o'z takliflarini bergan [13]. Biroq, takafulga oid mavjud adabiyotlarda, xususan, takaful mahsulotlarida innovatsiyalar uchun texnologiyalardan foydalanish va shariat masalalarini hal qilish kabi sohalarda tadqiqot bo'yicha kamchiliklar mavjud [14]. Shuningdek, takaful islom tamoyillariga mos keladigan an'anaviy moliylashtirishda sug'urtaga munosib va barqaror muqobil sifatida qaraladi [15].

Evropalik iqtisodchi olim R. Rulindoga ko'ra takaful moliyaviy bozorda muhim rol o'ynaydi va ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik muammolar kabi muhim ijtimoiy muammolarni hal qiladi [16]. Olim, Indoneziya davlatrida shariat sug'urta assotsiatsiyasi (AASI) ro'yxatiga kiritilgan takaful kompaniyasining moliyaviy ko'rsatkichlariga ta'sir qiluvchi korporativ boshqaruv omillarini o'rganadi. Panel ma'lumotlarning regressiya tahlili 2017 yildan 2021 yilgacha moliyaviy xizmatlar organi tomonidan e'lon qilingan sug'urta statistikasi hisobotlaridan, shuningdek har bir sug'urta kompaniyasining yillik va

barqarorlik hisobotlaridan to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish uchun ishlatiladi. Tadqiqot natijasi shuni ko'rsatdiki ivoqlanayotgan mamlakatlar sharoitida korporativ boshqaruvning Takaful faoliyatiga ta'siri haqida tushuncha beradi va qaror qabul qiluvchilarga, manfaatdor tomonlarga va siyosatchilarga firma faoliyatini yaxshilash va korporativ boshqaruv siyosatini ko'rib chiqish bo'yicha tavsiyalar beradi.

N. Nurhayatininig fikricha Takoful islomiy moliya ekotizimining bir qismi bo'lib, so'nggi yillarda tez o'sishni kuzatmoqda [17]. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki Sug'urtada katta ma'lumotlar tahlilidan foydalanish shubhali operatsiyalar yoki bo'rttirilgan da'volarni belgilashi mumkin. Biroq, u ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylik bilan bog'liq huquqiy va axloqiy muammolarni ham ko'tarishi mumkin. Takaful operatorlari iste'molchilar ma'lumotlarini himoya qilish va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish qoidalariga rioya qilish uchun tegishli boshqaruv choralari ega bo'lishi kerak.

Takafulga oid mavjud adabiyotlarda, xususan, takaful mahsulotlarida innovatsiyalar uchun texnologiyalardan foydalanish va amalda shariat masalalarini hal qilish kabi sohalarda tadqiqot bo'yicha kamchiliklar mavjud [18]. Umuman olganda, takafulning moliya bozoridagi o'rnini ko'p qirrali bo'lib, moliyaviy natijalar, jamiyat oldidagi mas'uliyat, iqtisodiy rivojlanish va fintech yechimlarini qabul qilishni o'z ichiga oladi.

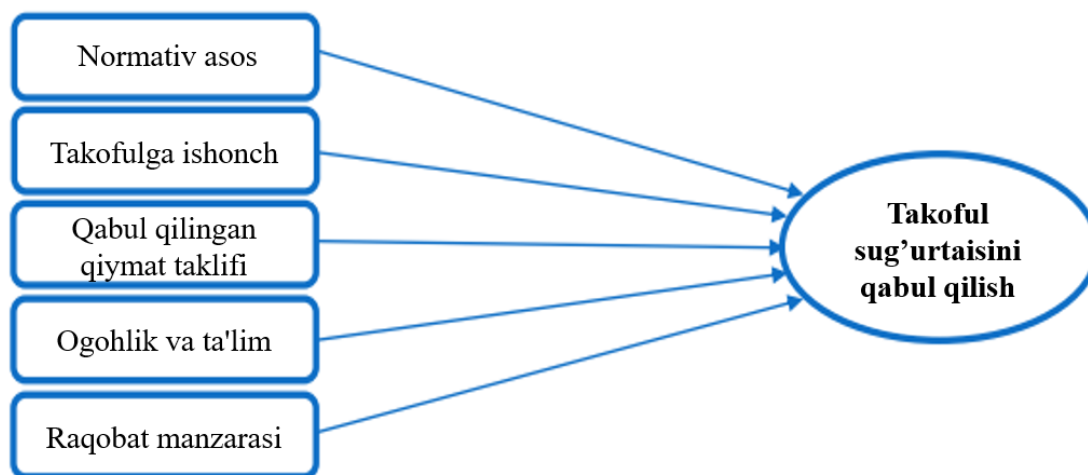
Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda ilmiy abstraksiyalash, guruhlash, qiyoslash, retrospektiv va istiqbolli, empirik tahlil va boshqa usulblardan foydalanildi. Maqolada ilmiy abstraksiyalash usuli yordamida takoful sug'urtaininig moliyalashtirish amaliyotidagi ahamiyati va zarurati asoslandi. Shuningdek, takodul sug'urtaininig tahlili imetatsion modellar bilan ko'rib chiqildi, hamda baholandi.

Tahlil va natijalar. So'nggi yillarda islomiy tamoyillarga asoslangan "Takaful" sug'urtasi jahon iqtisodiyotida muqobil moliyalashtirish banmasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Shariat tamoyillariga sodiqligi uni an'anaviy sug'urtadan ajratib turadi, bu esa uning iqtisodiyotdagi o'rnini ilmiy baholash zaruriyatini keltirib chiqaradi. Takaful sug'urtasining iqtisodiyotdagi roli ilmiy moliyalashtirish tamoyillari doirasida ko'rib chiqilib, uning iqtisodiy ta'siri, risklarni boshqarish samaradorligi va moliyaviy barqarorlikka qo'shgan hissasi ortmoqda. Takaful sug'urtasi jismoniy shaxslar va biznes uchun risklarni kamaytirish mexanizmlarini taqdim etish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda hal qiluvchi rol o'ynab kelmoqda. Takaful mol-mulk va vositalarini kutilmagan hodisalardan himoya qilib, tadbirkorlik, sarmoya va iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiradi.

Takaful jamiyatning an'anaviy sug'urta bilan kam ta'minlangan qatlamlariga xizmat ko'rsatish orqali islomiy moliyaviy amaliyotlarga hissa qo'shmoqda. Bu jarayonlar uy xo'jaliklari va korxonalar o'rtasida mustahkamlikni mustahkamlaydi va shu bilan umumiy iqtisodiy barqarorlikni oshirmoqda. Takafulning iqtisodiy ta'sirini ilmiy baholash uchun uning yalpi ichki mahsulotning o'sishiga, bandlikni shakllantirishga va qashshoqlikni kamaytirishga qo'shgan hissasini baholash kerak. Malayziya kabi islomiy mamlakatlarda takaful sanoatining kengayishi uning iqtisodiy o'sish ta'siriga ega [19]. Miqdoriy topilmalar Takaful sug'urtasining real iqtisodiy o'sish o'rtasidagi ijobiy bog'lanishni ko'rsatadi, bu esa ta'minot bo'yicha yetakchi gipotezani qo'llab-quvvatlaydi [20]. Takaful ish o'rinlari yaratish va ishtirokchilar va bizneslarga qo'shimcha qiymat qo'shish orqali iqtisodiy o'sishga hissa qo'shgan [21].

Moliyaviy barqarorlikni saqlash ilmiy moliyalashtirish tamoyillarining asosiy maqsadi hisoblanadi hamda barqaror iqtisodiy o'sish va farovonlikka xizmat qiladi. Takaful sug'urtasi shariat tamoyillariga amal qilish va tavakkalchilikni adolatli taqsimlashni targ'ib qilish orqali iqtisodiyotda moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Islomiy moliyalashtirish doirasida takaful sug'urtasining qabul qilinishiga jismoniy shaxslar va korxonalarining qarashlari, imtiyozlari va qarorlarini shakllantiradigan bir qancha omillar ta'sir ko'rsatadi. Ismolmiy moliyalashtirishda takaful sug'urtasini qabul qilishga ta'sir etuvchi omillar quyida keltirilgan (1-rasmga qarang).

1-rasm. Takoful sug'urtasini qabul qilishga ta'sir etuvchi omillar.¹

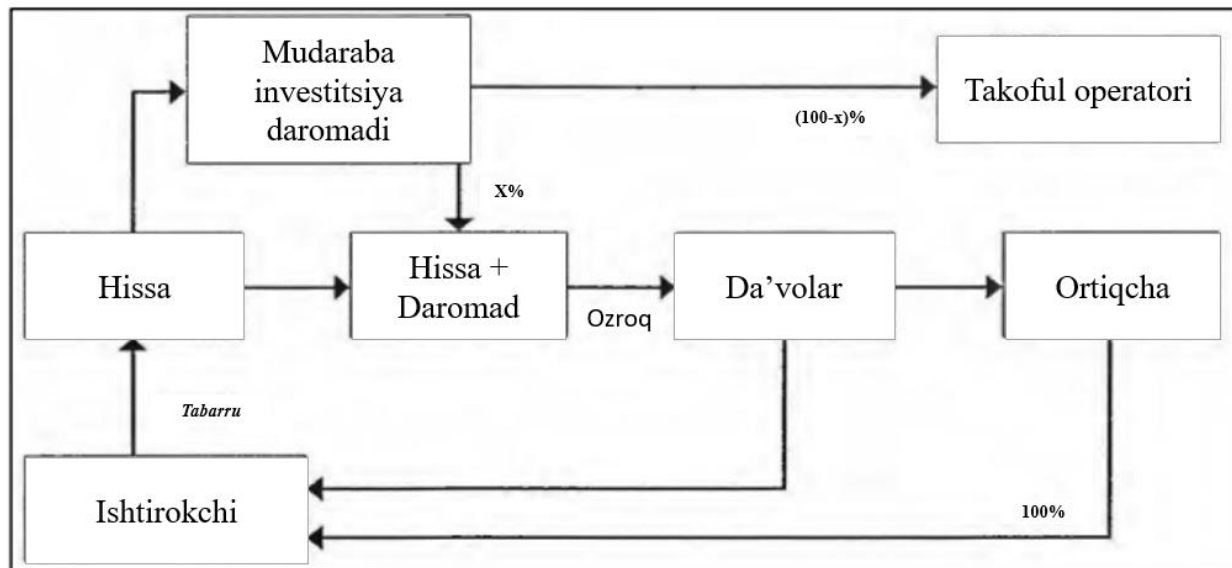
Yuqoridagi 1-rasmga ko'ra islomiy moliyalashtirishda takaful sug'urtasining qabul qilinishiga diniy, iqtisodiy, tartibga solish va ijtimoiy-madaniy omillarning kombinatsiyasi ta'sir ko'rsatadi. Takaful provayderlari shariatga mos mahsulotlarni taklif qilish, ishonchlilikni oshirish, xabardorlikni oshirish, me'yoriy hujjatlarga muvofiqlikni ta'minlash, tarqatish kanallarini optimallashtirish va maqsadli bozorlarining ehtiyojlari va afzalliklarini tushunish orqali ushbu omillarni strategik tarzda amalga oshiradi. Ushbu omillarni samarali hal qilish orqali takaful sug'urtasi kengroq qabul qilinishi va islom moliyasining o'sishi va rivojlanishiga hissa qo'shishiga olib keladi.

Takaful sug'urtasini qabul qilish va ushbu sohani rivojlantirish muhim ahamiyatga ega bo'lib, Malayziya davlati eng katta hissa qo'shgan mamlakat hisoblanadi. Indoneziyadagi takaful amaliyoti firmalarining moliyaviy ko'rsatkichlariga korporativ boshqaruv omillari ta'sir qilishi aniqlangan. Shunigdek, takaful sanoatidagi tadqiqotlar risklarni boshqarish, samaradorlik, mijozlar xatti-harakati va rivojlanish kabi mavzularga qaratilgan.

Takaful sug'urtasi an'anaviy sug'urtaga shariatga muvofiq muqobil sifatida islom qonunchiligiga amal qiladigan tamoyillar asosida ishlaydi. Takaful faoliyatida markaziy o'rinni Mudaraba operatsion modeli tashkil etadi, u o'zaro hamkorlik, umumiy tavakkalchilik va axloqiy sarmoya tushunchalarini o'zida mujassam etgan. Takaful sug'urta amaliyoti doirasidagi Mudaraba operatsion modeli, uning tuzilishi, mexanizmlari

¹ Muallif tomonidan ishlab chiqilgan

va shaffoflik, adolat va barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi (2-rasmga qarang).

2-rasm. Takoful sug'urta amaliyotida mudaraba operatsion modeli²

Mudaraba islomiy moliya bo'yicha hamkorlik shakli bo'lib, unda bir tomon kapital (rab al-maal), ikkinchi tomon esa tajriba va boshqaruv ko'nikmalarini (mudarib) beradi. Takaful sug'urtasi amaliyotida ishtirokchilar (rab al-maal) takaful operatori (mudarib) tomonidan boshqariladigan umumiy fondni shakllantirish uchun o'z badallarini birlashtiradi. Operator mablag'larni shariatga mos keladigan korxonalariga investitsiya qiladi va hosil bo'lgan har qanday ortiqcha oldindan belgilangan nisbatlarga muvofiq ishtirokchilar o'rtasida taqsimlanadi.

Mudaraba operatsion modeliga ko'ra ug'urta qoplamasini olmoqchi bo'lgan jismoniy yoki yuridik shaxslar takaful fondiga o'z hissalarini qo'shish orqali ishtirokchilarga aylanadilar. Ularning badallari risklarni qoplash uchun foydalaniladigan mablag'lar to'plamini tashkil qiladi.

Takaful operatori mudarib vazifasini bajarib, takaful fondini boshqaradi va takaful operatsiyalarini boshqarishni o'z zimmasiga oladi. Operator fond aktivlarini shariat tamoyillariga muvofiq investitsiyalash va risklarni samarali boshqarishni ta'minlash uchun javobgar hisoblanadi.

Da'vo qilingan taqdirda, takaful pulidan olingan mablag'lar zarar ko'rgan ishtirokchiga kompensatsiya to'lash uchun ishlatiladi. Takaful operatsiyalaridan olingan har qanday ortiqcha, odatda boshqaruv to'lovlari va zaxiralar chegirib tashlangandan so'ng, oldindan belgilangan foydani taqsimlash nisbati asosida ishtirokchilar o'rtasida taqsimlanadi.

Takaful sug'urtasi bo'yicha Mudaraba operatsion modeli uning ahamiyati va keng qo'llanilishiga hissa qo'shadigan bir qator afzalliklarni taqdim etadi.

1. Mudaraba modeli islomiy sheriklik va foydani taqsimlash tamoyillariga mos keladi va bu uni an'anaviy sug'urtaga shariatga mos keladigan muqobil qiladi.

² Muallif tomonidan mustaqil ishlab chiqilgan

Ishtirokchilar foiz (riba) yoki noaniqlik (g'arar) bilan bog'liq operatsiyalarni amalga oshirmasdan sug'urta qoplamasidan foydalanadilar.

2. Mudaraba tuzilmasi takaful operatsiyalarida shaffoflik va adolatni targ'ib qiladi. Ishtirokchilar takaful fondini boshqarish, investitsiya faoliyati va foyda taqsimoti bo'yicha ko'rinishga ega bo'lib, tizimga ishonch va ishonchni mustahkamlaydi.

3. Resurslarni birlashtirish va risklarni ishtirokchilar o'rtasida taqsimlash orqali Mudaraba modeli takaful sug'urtasida samarali risklarni boshqarishga yordam beradi. Ishtirokchilar tavakkalchilikning bir qismini birgalikda o'z zimmalariga oladilar, bu esa da'vo qilingan taqdirda alohida sug'urtalovchilarning moliyaviy yukini kamaytiradi.

4. Takaful operatorlari takaful fondi aktivlarini axloqiy biznes, ko'chmas mulk va islom obligatsiyalari (sukuk) kabi shariatga muvofiq korxonalariga investitsiya qilishlari shart. Ushbu axloqiy sarmoyaviy yondashuv ishtirokchilar hissalaridan islomiy qadriyatlariga va jamiyat farovonligiga mos tarzda foydalanishni ta'minlaydi.

Takaful sug'urta amaliyotida mudaraba operatsion modeli o'zaro hamkorlik, shaffoflik va axloqiy xulq-atvor tamoyillariga urg'u berib, takaful sug'urtasi tuzilmasi va faoliyatini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shariat qoidalariga rioya qilish va ishtirokchilar o'rtasida tavakkalchilikni taqsimlashni targ'ib qilish orqali mudaraba takaful sanoati barqarorligi va rivojlanishiga hissa qo'shadi. Islomiy moliyaviy yechimlarga talab global miqyosda o'sishda davom etar ekan, Mudaraba modeli an'anaviy sug'urtaga axloqiy va inklyuziv alternativ taklif qilib, takaful sug'urta amaliyotining ajralmas qismi bo'lib qolmoqda.

Xulosa va takliflar. Iqtisodiy tizmda takaful sug'urtasining afzalliklari va uning islomiy moliylashtirishning muqobil usullari ta'sirini o'rganish bo'yicha olib borgan tahlillar va kelingan xulosalar natijasida quyidagi taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

1. Takaful sug'urtasining asosiy afzalliklaridan biri uning islomiy moliyalashtirishda va korxonalarining axloqiy va diniy e'tiqodlariga mos keladigan islom tamoyillariga mos kelishidir. An'anaviy sug'urtaga shariatga mos keladigan muqobillarni taqdim etish orqali takaful moliyaviy jarayonlarni qo'llab-quvvatlaydi va jismoniy shaxslarga o'zlarining islomiy moliyalashtirish asosidagi qadriyatlarini himoya qilgan holda o'z aktivlarini ko'paytirish va risklarni kamaytirishni taqdim etadi.

2. Takaful sug'urtasi ishtirokchilar o'rtasida risklarni taqsimlash va o'zaro yordamni rag'batlantiradi va shu bilan moliyaviy tizmda barqarorlikni oshiradi. Takaful operatsiyalarining kooperativ amaliyoti jamiyat va birdamlik tuyg'usini rag'batlantiradi, ijtimoiy hamjihatlikni va iqtisodiy imkoniyatlarni oshiradi.

3. Iqtisodiy nuqtai nazardan, takaful sug'urtasi aktivlarni himoya qilish va kutilmagan hodisalardan moliyaviy himoyani ta'minlash orqali tadbirkorlik, investitsion faoliyat va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. Uning axloqiy sarmoyaviy yondashuvi mablag'larning barqaror rivojlanish va iqtisodiy farovonlikka hissa qo'shadigan samarali va ijtimoiy mas'uliyatli korxonalariga yo'naltirilishini ta'minlaydi.

4. Islomiy moliyalashtirishning muqobil usullarini baholashda takaful sug'urtasi shaffoflik, adolat va javobgarlikni ta'kidlaydigan Mudaraba va Vakala modellari kabi o'ziga xos xususiyatlari bilan ajralib turadi. Ushbu modellar islomiy moliya tamoyillariga moslashgan holda risklarni samarali boshqarish va foydaning adolatli taqsimlanishiga

yordam beradi, shu bilan birga mijozlarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun innovatsion yechimlarni taklif etadi.

5. Murabaha, Musharaka va Sukuk kabi boshqa islomiy moliyalashtirish usullari bilan solishtirganda, takaful sug'urtasi moliyaviy risklarni kamaytirish, aktivlarni himoya qilish va ijtimoiy farovonlik nuqtai nazaridan alohida afzalliklarga ega. Uning umumiy mas'uliyat va axloqiy xulq-atvorga urg'u berishi uni islom moliya ekotizimida ijtimoiy mas'uliyatli va barqaror moliyaviy vosita sifatida ajratib turadi.

6. Takaful sug'urtasi islom moliyasining dinamik va rivojlanayotgan sektori bo'lib, iqtisodiy barqarorlik, moliyaviy resurslasni va axloqiy xulq-atvor nuqtai nazaridan ko'plab afzalliklarni taqdim etadi. Axloqiy va shariatga mos moliyaviy yechimlarga talab ortib borishi fonida, takaful sug'urtasi islomiy moliya kelajagini shakllantirishda va global iqtisodiy farovonlikka hissa qo'shishda tobora muhim rol o'ynashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Prakash, GM. (2022). A Study on Service Quality in Insurance Industry with Special Reference to Life Insurance Corporation in Kolar District. *International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology*, 697-699. doi: 10.48175/ijarsct-2594

2. Vipin, Mittal. (2023). An examination of the non-life insurance sector in India's perceptions of service quality. *International journal of research in finance and management*, 6(1):22-30. doi: 10.33545/26175754.2023.v6.i1a.193

3. Zhou, M., & Shi, Y. J. (2018, May). Research on Service Quality Evaluation of Social Insurance Handling Based on SERVQUAL Model. In 4th Annual International Conference on Management, Economics and Social Development (ICMESD 2018) (pp. 645-651). Atlantis Press.

4. Faqih, R., & Nurhayati, N. (2023). OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF USING FINTECH IN TAKAFUL FINANCIAL SERVICES. *el-Buhuth: Borneo Journal of Islamic Studies*, 231-243.

5. Yusuf, Dinç., Sam, Jahangir. (2023). Differences in Perspectives between Islamic and Conventional Insurance: An Argumentative Analysis based on Risk-sharing and Risk-transfer Concept. *Adam akademi, sosyal bilimler dergisi*, doi: 10.31679/adamakademi.1015089

6. Muhamat, A. A., & Azizan, N. A. (2022). Takafultech reflects the Maqasid al-Shariah ethos in takaful. In *Digital Transformation in Islamic Finance* (pp. 203-217). Routledge.

7. Saharuddin, D., Mufraini, M. A., Ghoni, A., Chusna, I., Mulazid, A. S., & Supriyono, S. (2023). Takaful funeral; an innovation for Islamic insurance product. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 16(5), 1071-1087.

8. Ab Rahman, A., & Buang, A. H. (2023). Appraising the Universal Concepts of Insurance and Takaful: Similarities and Differences. *UMRAN-International Journal of Islamic and Civilizational Studies*, 10(1), 1-15.

9. Yusuf, Dinç., Sam, Jahangir. (2023). Differences in Perspectives between Islamic and Conventional Insurance: An Argumentative Analysis based on Risk-sharing and Risk-

transfer Concept. Adam akademi, sosyal bilimler dergisi, doi: 10.31679/adamakademi.1015089

10. Fatih, Konak. (2023). Bibliometric Analysis on Islamic Insurance (Takaful). *Hitit ilahiyat dergisi*, doi: 10.14395/hid.1232415

11. Hakim, L., & Munir, M. S. (2023). Takaful Industrial Research Developments: A Bibliometric Analysis On The Scopus Database. *IQTISHADUNA: Jurnal Ilmiah Ekonomi Kita*, 12(1), 66-79.

12. Qadri, H. M. U. D., Ali, H., Jafar, A., Tahir, A. U. M., & Abbasi, M. A. (2022). Exploring the hot spots and global trends in Takaful research through bibliometric analysis based on Scopus database (2001-2022). *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, (ahead-of-print).

13. Muhamat, A. A., & Azizan, N. A. (2022). Takafultech reflects the Maqasid al-Shariah ethos in takaful. In *Digital Transformation in Islamic Finance* (pp. 203-217). Routledge.

14. Abdeen, M., Salman, J., Khan, S., & Ali, T. (2019). Employing Takaful islamic banking through state of the art blockchain: a case study. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 10(12).

15. Ahmad, A. U. F., & Hasan, R. (2020). A Critical Review of Takaful Companies' Contributions to Economic Developments in Fulfilment of Maqasid al-Shari'ah: Evidence from Malaysia. *Enhancing Financial Inclusion through Islamic Finance*, Volume I, 91-106.

16. Sabrina, L. M., & Rulindo, R. (2023). The Impact Of Corporate Governance To Financial Performance Of Takaful In Indonesia. *Journal Research of Social Science, Economics, and Management*, 2(10), 2465-2478.

17. Faqih, R., & Nurhayati, N. (2023). OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF USING FINTECH IN TAKAFUL FINANCIAL SERVICES. *el-Buhuth: Borneo Journal of Islamic Studies*, 231-243.

18. Ahmad, A. U. F., & Hasan, R. (2020). A Critical Review of Takaful Companies' Contributions to Economic Developments in Fulfilment of Maqasid al-Shari'ah: Evidence from Malaysia. *Enhancing Financial Inclusion through Islamic Finance*, Volume I, 91-106.

19. Kamarudin, A. A., Duasa, J., Kassim, S., & Imon, R. A. (2023). TAKAFUL-GROWTH NEXUS BEFORE AND AFTER THE IMPLEMENTATION OF IFSA 2013: EMPIRICAL EVIDENCE FROM MALAYSIA. *International Journal of Islamic Banking and Finance Research*, 11(1), 50-60.

20. Furqan, M., Ramzan, M., Ullah, B., Hayat, M., Khalil, J., & Shafiq, M. A. (2023). Assessing the Efficiency of Takaful and Insurance Companies in Emerging Markets. *Journal of Social Sciences Review*, 3(2), 613-628.

21. Hakim, L., & Munir, M. S. (2023). Takaful Industrial Research Developments: A Bibliometric Analysis On The Scopus Database. *IQTISHADUNA: Jurnal Ilmiah Ekonomi Kita*, 12(1), 66-79.

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

